

Oponentský posudek na rigorózní práci

Princip ochrany dobré víry v soukromém právu

Autor: Mgr. Lenka Vlková

1. Autorka zvolila téma, které je soukromém právu tradiční a to již od samých počátků vývoje římského práva. Navíc se jedná o téma vysoce aktuální a to s postupně přibývajícimi počátečními zkušenostmi s aplikací OZ 89/2012 (§ 6 OZ) a s tím souvisejícím vlivem iusnaturalismu na interpretaci a aplikaci norem občanského zákoníku. Rozbor této elementární zásady je přínosný.

2. Předložená rigorózní práce kladla na autorku mimořádné nároky zejména co do kvantity vstupních informací. Problematika je totiž zpracována komplexně a to včetně římskoprávního pohledu, pohledu komparativního a také v souvislosti s ostatními „mimoprávními normativními systémy“ jako jsou morálka a dobré mravy. Autorka využila vedle standardních interpretačních metod především zevrubnou komparaci mezi vybranými úpravami některých evropských států (Německo, Francie, Anglie), ale též USA a dalších států (str. 37). Závěry uvedené v práci mají pevnou oporu v domácí i zahraniční literatuře, která je řádně citována. Výborná je práce s judikaturou a to nikoli jen domácí. Text práce (105 stran) je průběžně doprovázen poznámkovým aparátem, který čítá 545 poznámek pod čarou. (Způsob citování autorka popisuje v úvodu práce str. 16).

3. Formálně je práce přehledně rozčleněna a to včetně samotného úvodu práce. Ten obsahově a formálně představuje jistou metodologickou a systematickou propedeutiku dalšího výkladu včetně zhodnocení zdrojů a dosavadního zpracování tématu (str. 13). Vedle úvodu a závěru se práce člení na tři kapitoly, které jsou dále rozděleny na průběžně očíslované podkapitoly.

4. Předložená práce je charakteristická propracovanou a provázanou systematickou. První kapitola je věnována původu, vývoji zásady dobré víry a rozlišování dobré víry v subjektivním a objektivním smyslu. Druhá kapitola je pojata komparativně a nabízí průřezový pohled na legislativní vyjádření a pojetí zásady dobré víry ve vybraných právních úpravách. Podstatná část druhé kapitoly je věnována jednak unifikačním projektům v soukromém právu (DCFR, PECL, Zelená kniha, CESL) vždy s patřičným rozбором zásady poctivosti v daném projektu. Vedle toho se autorka v závěru této kapitoly věnuje úrovni mezinárodního práva a to konkrétně Vídeňské úmluvě o koupi zboží. Obě dvě kapitoly jsou uzavřeny dílčím závěrem.

Těžiště třetí kapitoly spočívá v rozboru zásady dobré víry (poctivosti) v současné domácí právní úpravě. Autorka výklad strukturovala z hlediska

hlavních vlivů působících na expresi této zásady v textu občanského zákoníku, konotaci s jinými elementárními zásadami, ústavními principy a judikaturou, včetně historických východisek (podkapitola šestá). Sedmou podkapitolu věnuje principiálnímu pohledu. Podkapitoly osmá, devátá a desátá jsou věnovány východiskům a historii kodifikace, generální klauzuli poctivosti a soudcovskému dotváření práva. Jedenáctá podkapitola je věnována možnosti aplikace dřívějších institutů.

5. Předložená rigorózní práce je ojedinělým tvůrčím zpracováním rozboru vůdčí soukromoprávní zásady a to z mnoha metodologických úhlů pohledu. Základní charakteristikou je především široká zdrojová základna a precizní práce se vstupními informacemi. Pověstnou zlatou nití předložené práce je zásada dobré víry, kdy z pohledu textu některých kapitol se jedná o zásadu právní a pozitivisticky vymezitelnou § 242 a 157 BGB, anebo zásadu sice historicky popíranou, avšak recentně postupně přijímanou (Anglie). Autorka nabízí nepřeborné množství pohledů na jeden z vůdčích principů soukromého práva.

Rigorózní práce má vysokou teoretickou úroveň. Autorka správně rozlišuje mezi deonticky nadřazeným pojmem zásady ve vztahu k právní normě (kapitola 7. 3), kde dospívá k rigoróznímu závěru, že zatímco zásady se střetávají a řešením je vyvažování, u právní normy nastupuje dvouvýchodnost.

Předložená práce je charakteristická konstantní hloubkou rozboru. Mimořádný je komparativní záběr a vhléd do unifikačních projektů civilního práva na evropské úrovni dovedený až do současnosti.

Kladně je nutno hodnotit vytrvalou snahu autorky o vymezení zásady poctivosti (dobré víry – poctivosti). Za tímto účelem si klade otázky, na které hledá v práci odpovědi. Z předložené práce je patrné pochopení pojetí principu poctivosti v širších souvislostech, ale též mnohých možných dopadů tohoto „zastřešujícího principu.“

Mgr. Vlková svůj rozbor správně konfrontuje s vývojem římského práva, kde akcentuje především vliv praetorského práva na samotný vznik a krystalizaci této zásady. Z přehledně podané komparace plyne, že zásada poctivosti (dobré víry) se uplatňuje ve všech autorkou vybraných právních řádech a to i v právu anglickém, kde však zdroje pronikání této zásady jsou poněkud odlišné od ostatních úprav. Autorka si klade zásadní otázku ohledně možného vlivu této zásady. Upozorňuje na její možný dopad při aplikaci práva a to zejména v poměru k hlavní smluvní zásadě autonomie vůle. Mgr. Vlková konfrontuje předchozí právní úpravu a úpravu v OZ 89/2012, kdy poukazuje na relativně nižší důraz kladený na tuto zásadu v předchozím období.

Srovnáním v úpravě jednotlivých států a komparativním pohledem s východisky v římském právu autorka dospívá k závěru o nejednotném konceptu dobré víry (str. 109).

Autorka projevila schopnost pracovat samostatným tvůrčím způsobem a hlubší znalost zvolené problematiky. Předložená rigorózní práce splnila cíl vymezený na str. 10 a 11.

6. Předložená rigorózní práce má vysokou stylistickou i formální úroveň. K práci je možné mít tyto připomínky:
Maxima IUS EST ARS BONI ET AEQUI nepochází od Ulpiana, ale od Celsa (Cels. D 1, 1, 1) str. 93
Na str. Mgr. Vlková mohla více rozvinout výklad ohledně zásady pacta sunt servanta str. 20.

Předložená práce splňuje veškeré formální i obsahové požadavky kladené na tento druh prací a proto ji doporučuji k ústní obhajobě, při které se autorka na teoretickou otázku, zda je možné přirozenoprávní zásady definovat a zda potom nenastává nebezpečí popsané v římskoprávní zásadě: OMNIS DEFINITIO IN IURE CIVILI PERICULOSA EST: PARUM EST ENIM NON SUBVERTI POSSIT (Iavolenus, D 50, 17, 193) – Každá definice v civilním právu je nebezpečná: jen málokdy se totiž stane, že by nemohla být vyvrácena.

V Praze 12. 1. 2016

JUDr. et MUDr. Alexandr Thöndel, Ph. D.
Oponent rigorózní práce